

Fem spørsmål og svar om nitrogenkrisa i -Nederland

2022-07-22

© Nationen

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke viderefremmes utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Les artikkelen ved å klikke her.

8 • NYHETER

NATIONEN • FREDAG 22. JULI 2022

• Nitrogenutslipp

Fem spørsmål og svar om nitrogenkrisa i Nederland

Natur: Det aller meste av det nederlandske arealet er i dag utnyttet til enten landbruk eller bebyggelse. Nå vil myndighetene prioritere naturen.

Nitrogenutslipp har ført til harde fronter og store demonstrasjoner i Nederland. Her er noen av de sentrale spørsmålene.

Hva er nitrogenutslipp?

Nitrogen er i utgangspunktet en harmløs, luktfri og fargeløs gass, som er hovedkomponent i lufta rundt oss. Det er også en viktig komponent for planter til å vokse, dermed brukes det også i kunstgjødsel.

Nitrogenkrisa i Nederland handler derimot i hovedsak om to nitrogen-sammenbindinger som landet har fått et for stort

overskudd av. Det er fra landbrukets side særlig snakk om ammoniakk (NH₃), og fra trafikk og byggenæringen er det snakk om nitrogenoksider (NO_x).

Ammoniakk har den kjemiske formelen NH₃, og ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB) oppstår NH₃-utslipp når urinsyre i avføringen til husdyrene blir brutt ned til ammoniakk og karbondioksid.

Flere har koblet planene om å kutte nitrogenutslipp i Nederland til klimapolitikk, men ammoniakk er ikke en drivhusgass. Den kan derimot føre til betydelige miljøendringer.

Hva fører utslippene til?

Utslippene blir spredd både ned i jorden, gjennom lufta eller gjennom sur nedbør. Nitrogenet gir dermed veldig gode vekstforhold for enkelte planter, og det fører dermed til at det biologiske mangfoldet reduseres.

I løpet av de siste tiårene har Nederland etablert mange naturvernområder gjennom programmet Natura 2000. Det er et miljønettverk innenfor EU hvor

områdene skal ha særlig beskyttelse og hensikten er å ivareta et biologisk mangfold.

SSB skriver at det også kan føre til overgjødning av vann og vassdrag og miljøskadelig forsuring.

Hvorfor må Nederland redusere utslippene?

Nederland er et tettbefolket land på et relativt lite areal, og landbruket er en de mest sentrale næringene i landet. I verdi er det kun USA som har større eksport av landbruksvarer enn Nederland. Det gjør at de har det største overskuddet av nitrogen i EU.

Nederland har gjennom mange år redusert utslippene av nitrogen. Siden 1990 har utslip-

pene blitt mer enn halvert. I 2015 ble det likevel opprettet et statlig program for å redusere utslippene ytterligere. I 2019 kom deri-

Må legges ned

« Dette vil helt sikkert føre til nedstenging av gårder, spesielt gårder i nærheten av sårbare Natura 2000-områder. Men hvor mange gårder som må legges ned er ennå usikkert »

Petra Berkhout, landbruksøkonom ved Wageningen Universitet

Foto: Mostphotos

mot rettsvesenet fram til at dette ikke var nok.

Avgjørelsen førte til store konsekvenser nok så automatisk. Investeringer i landbruket har blitt satt på vent, byggeprosjekter har blitt stanset og fartsgrensene på motorveiene ble senket.

Det har nå ledet fram til at i juni la regjeringa i landet fram sin plan for å redusere utslippene et sted mellom 30 og 50 prosent fram mot 2030. Hvor kuttene blir ulikt fordelt mellom ulike områder.

Bønder har derimot satt spørsmålstegn både ved de grensene som er satt for nitrogenutslipp og metodene en måler nitrogen på. Politiske partier har også tatt til orde for å redusere antall Natura

2000-områder. Regjeringa plan vil kutte nitrogenutslippene mest i områdene som ligger nær naturvernradene.

Hvordan skal kuttene gjennomføres?

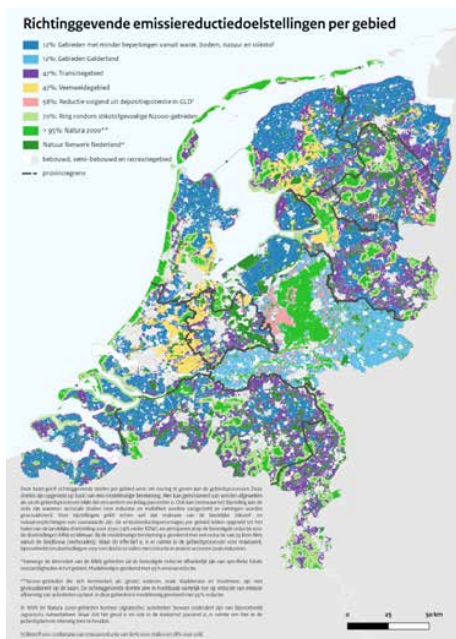
Regjeringa har levert sin overordnede plan, med et kart over ulike områder som i ulik grad skal redusere utslippene. Tett opp mot Natura 2000-områdene er det snakk om en reduksjon på mellom 75 og 95 prosent av nitrogenutslipp. Andre steder i landet er det snakk om en reduksjon mellom 12 og 70 prosent.

Staten har gitt provinsene oppgaven med å gjennomføre kuttene.

Utslipp: Samferdsel og byggenæringen er andre sektorer som står for nitrogenutslipp.

Foto: Mostphotos

Kutt: Her er den nederlandske regjeringens kart over hvordan de vil kutte utslippene. Skjermdump: Rijksoverheid.nl

En sentral del er utkjøp av husdyrbønder. Det er satt av 480 millioner euro, nesten fem milliarder kroner, til provinsene for kjøpe utgårder.

Hvor mange gårder og bønder som blir tvunget til å gi seg, er fremdeles usikkert.

– Dette vil helt sikkert føre til nedstenging av gårder, spesielt gårder i nærheten av sårbare Natura 2000-områder. Men hvor mange gårder som må legges ned er ennå usikkert. Provinsene har omtrent ett år på seg til å komme med planer for hvordan de skal realisere målene om å redusere nitrogenutslippene, sier Petra Berkhout til Nationen. Hun er landbruksøkonomen ved

anerkjente Wageningen Universitet.

Andre tiltak inkluderer å gjennomføre flere endringer i drifta.

– I tillegg til å legge ned gårder, er det også muligheter med hensyn til driftsendringer for å redusere nitrogenutslippene. Foreløpig vet ingen med sikkerhet hva innvirkningen vil bli for landbruksmiljøet. Det vil påvirke husdyrbøndene mest, det er sikkert, sier Berkhout.

Hvordan vil det påvirke matproduksjonen?

Det er fremdeles usikkert hva konsekvensene blir for nederlandske matproduksjon. Landbruksøkonomen Berkhout tror

Liten effekt: Hvis gårder legger ned, kan det bli en liten effekt på matproduksjonen. Men totalt sett vil jeg si at denne effekten ikke er stor, sier Petra Berkhout, landbruksøkonom ved Wageningen Universitet.

Foto: Wageningen Universitet

ikke det vil påvirke den globale matsikkerheten. Den norske landbruksanalytikeren Christian Anton Smedshaug har tidligere uttalt til Nationen først og fremst er store på salg av såvæver, planter og grønnsaker.

Det er fremdeles usikkert hvordan tiltakene vil ramme de ulike sektorene i landbruket, men det er høyst trolig at det er husdyrbøndene som vil bli hardest rammet.

– Det er ikke gitt at selv om volumene faller av husdyrproduksjonen, så vil det gi store ringvirkninger ellers, sa Smedshaug.

Heller ikke Berkhout ved Wageningen Universitet tror verdensmarkedet vil rammes særlig.

– Hvis gårder legger ned, kan det bli en liten effekt på matproduksjonen. Men totalt sett vil jeg si at denne effekten ikke er stor ettersom andre gårder utenfor Nederland kan ta over produksjonen. Så det kan være en liten innledende effekt, men den vil avta ganske raskt vil jeg påstå, sier Berkhout.

Kilder: Wageningen Universitet, Statistisk sentralbyrå (SSB), Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Petra Berkhout, Wageningen Universitet, Christian Anton Smedshaug, Agri Analyse, Nederlands regjering

Lars Blitt Hagen
lars.hagen@nationen.no